

Studia Bezpieczeństwa Narodowego
Zeszyt 38 (2025)
ISSN 2028-2677, s. 93-110
DOI: 10.37055/sbn/219656

Instytut Bezpieczeństwa
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

National Security Studies
Volume 38 (2025)
ISSN 2028-2677, pp. 93-110
DOI: 10.37055/sbn/219656

Institute of Security
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology
in Warsaw

KONCEPCJE STRATEGICZNE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

STRATEGIC CONCEPTS OF NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF POLAND

Piotr Marek SZYDŁOWSKI

Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie
ORCID: 0009-0009-3713-5623

Abstrakt. Celem niniejszego artykułu jest omówienie oraz analiza koncepcji strategicznych, które są realizowane przez organy władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Głównym problemem badawczym przedstawionym w artykule jest próba odpowiedzi na pytanie: jakie są koncepcje strategiczne bezpieczeństwa narodowego Polski? Sformułowanie tej kwestii będzie możliwe w oparciu o ukazanie i określenie wszystkich planów oraz założeń strategicznych dla bezpieczeństwa państwa, które zostały skonstruowane przez ostatnie lata w RP. Ponadto należy wskazać ich wpływ na środowisko bezpieczeństwa Polski, a także korzyści i słabe strony wynikające z przyjęcia tego rodzaju koncepcji. Kluczowe jest również rozważenie kwestii dotyczącej modelu strategii bezpieczeństwa narodowego, jaki należałoby przyjąć, aby skutecznie realizować interesy państwa. Hipoteza badawcza przedstawiona w artykule stanowi, iż dobrze sformułowana koncepcja dla bezpieczeństwa Polski powinna zawierać wszelkie możliwe obszary strategiczne dla państwa oraz opierać się na wielowymiarowości w podejmowanych aktywnościach na arenie stosunków międzynarodowych, jak również w sprawach wewnętrznych. Przy procesie tworzenia strategicznych koncepcji dla bezpieczeństwa narodowego wskazane jest, aby brać pod uwagę wszystkie opcje rozwoju i działań państwa w wielu obszarach i dziedzinach determinujących realizację jego celów oraz interesów. Koncepcja strategiczna powinna także wychodzić naprzeciw wyzwaniom i zagrożeniom dla bezpieczeństwa narodowego, aby mogła skutecznie chronić przed nimi państwo. Istotne jest też wypracowanie mechanizmów reagowania kryzysowego, aby strategia opierała się na rzeczywistym zapewnieniu bezpieczeństwa państwa. Ważne jest także konstruowanie skutecznego systemu bezpieczeństwa narodowego, który pozwoliłby na sprawne realizowanie koncepcji strategicznych przez organy władzy publicznej. W koncepcji trzeba zawrzeć również niezbędne siły i środki, które posłużą do osiągnięcia strategicznych interesów narodowych. Należy pamiętać także o instytucjach i organach publicznych, które będą zaangażowane w proces realizacji koncepcji strategicznej. Złożoność rozpatrywanych problemów wymagała zastosowania wielu metod badawczych takich jak: analiza i porównanie dokumentów strategicznych oraz aktów prawnych dotyczących koncepcji bezpieczeństwa narodowego Polski, literatury eksperckiej omawiającej

w szczegółowy sposób zagadnienia związane z procesem kształtowania narodowej strategii bezpieczeństwa oraz dostępnych materiałów dydaktycznych dotyczących tematyki strategii państwa, w tym zwłaszcza koncepcji strategicznych bezpieczeństwa Polski. Na tej podstawie dokonano także syntezy oraz analogii, w oparciu o które zdefiniowano i ukazano koncepcje strategiczne bezpieczeństwa narodowego RP na przestrzeni lat. To pozwoliło na dokonanie wnioskowania dotyczącego kierunków działań polityki strategicznej państwa oraz kształtu obowiązującej aktualnie koncepcji bezpieczeństwa narodowego. Historia tworzenia strategii dla bezpieczeństwa narodowego Polski i praktyczne doświadczenia z tym związane posłużyły jako podstawa i punkt odniesienia do sformułowania w artykule wniosków dotyczących kształtu i formy nowej koncepcji strategicznej dla bezpieczeństwa państwa.

Abstract. The purpose of this article is to discuss and analyze strategic concepts implemented by public authorities in the Republic of Poland. The main research problem presented in this article is to answer the question: what are the strategic concepts of Poland's national security? This issue can be addressed by presenting and defining all the plans and strategic assumptions for national security that have been developed in Poland in recent years. Furthermore, their impact on Poland's security environment should be identified, as well as the benefits and drawbacks resulting from adopting such a concept. It is also crucial to consider the model of national security strategy that should be adopted to effectively pursue the state's interests. The research hypothesis presented in this article states that a well-formulated concept for Poland's security should encompass all possible strategic areas for the state and be based on multidimensionality in activities undertaken in the arena of international relations, as well as in domestic affairs. When creating strategic concepts for national security, it is advisable to consider all options for the state's development and actions in many areas and disciplines that determine the achievement of its goals and interests. The strategic concept should also address challenges and threats to national security so that it can effectively protect the state from them. Developing crisis response mechanisms is also crucial to ensure that the strategy is based on truly ensuring national security. It is also crucial to construct an effective national security system that would enable the efficient implementation of strategic concepts by public authorities. The concept should also include the necessary forces and resources to achieve strategic national interests. It is also important to consider the public institutions and bodies that will be involved in the implementation of the strategic concept. The complexity of the issues under consideration required the use of multiple research methods, including analysis and comparison of strategic documents and legal acts concerning Poland's national security concept, expert literature detailing issues related to the process of shaping the national security strategy, and available educational materials on state strategy, particularly Poland's strategic security concepts. This framework also served as a basis for synthesis and analogies, defining and presenting strategic concepts of Poland's national security over the years. This allowed for conclusions regarding the directions of the state's strategic policy and the shape of the currently applicable national security concept. The history of Poland's national security strategy development and the related practical experiences served as the basis and reference point for formulating conclusions regarding the shape and form of the new strategic concept for state security.

Słowa kluczowe: koncepcja, strategia, bezpieczeństwo, system, państwo.

Keywords: concept, strategy, security, system, state.

Wprowadzenie

Koncepcja jest to pewien plan, będący zbiorem działań niezbędnych do osiągnięcia celów i interesów, jakie zostały postawione. Koncepcja strategiczna dotyczy zadań związanych z utrzymaniem bytu i suwerenności państwa, a także jego nieustannym rozwojem i osiąganiem sukcesów determinujących wzrost jego pozycji (Kamiński 2015, s. 30). W historii Polski na przełomie wieków niezmiennie konstruowano plany, strategie, który miały zapewnić bezpieczeństwo państwu, a także jego rozwój.

W I Rzeczypospolitej, która była krajem o dużym rozmiarze terytorialnym politykę państwową prowadzono na wielu torach. Przede wszystkim kluczowa była rywalizacja o panowanie w basenie Morza Bałtyckiego ze Szwecją, jak również walka o dominację na wschodzie z Moskwą. Ponadto I RP angażowała się w konflikty zbrojne z Turcją, która była bardzo aktywna militarnie na południu Europy i stwarzała zagrożenie dla reszty kontynentu. Prowadzono zatem wówczas klasyczną politykę imperialną, gdyż były ku temu realne możliwości wynikające z rzeczywistej potęgi terytorialnej i politycznej państwa (Knoch, Kozłowski, Piskozub 2009, s. 140).

Jednak wielotorowa polityka strategiczna I RP, jak również jej aktywność militarna i polityczna w Europie Środkowo-Wschodniej nie doprowadziły do umocnienia jej imperialnej potęgi. Rozwój państwa blokował przede wszystkim zły ustrój polityczny, w którym parlament i sejmy szlacheckie zaczęły wpływać w praktyce na wszelkie sprawy kraju. Wolna elekcja monarchy osłabiła jedność państwową i możliwość stabilnych rządów silnej dynastii, jak miało to miejsce w innych krajach Europy. To wszystko w dalszej perspektywie doprowadziło do upadku państwa i jego rozbioru. Przy budowie koncepcji strategicznej dla I RP nie uwzględniono zatem budowy wewnętrznej siły państwa, którą determinowałby stabilny ustrój i system polityczny oparty na solidnych fundamentach. Prowadzenie polityki imperialnej przy całkowitym pominięciu strategii dotyczącej wewnętrznych kwestii krajowych nie mogło skończyć się dobrze (Topolski 2015, s. 3).

W 1918 roku, gdy Rzeczpospolita Polska w końcu odzyskała niepodległość po latach zaborów, na nowo rozpoczął się proces tworzenia koncepcji strategicznej, wokół której należało zbudować bezpieczeństwo narodowe. Środowisko bezpieczeństwa nowego państwa polskiego nie było zbyt przyjazne. Bezpośrednie sąsiedztwo z Niemcami i Związkiem Radzieckim zmuszało do konieczności solidnego przygotowania do obrony suwerenności kraju i jego możliwości swobodnego rozwoju politycznego i gospodarczego. II RP nie miała także zbyt wielu sojuszników w regionie. Toczące się spory terytorialne z Litwą i Czechosłowacją blokowały możliwość pozyskania tych państw do ewentualnej współpracy politycznej. Poprawne stosunki utrzymywano jedynie z Rumunią. Głównym punktem w procesie zapewnienia bezpieczeństwa był wielopłaszczyznowy sojusz z Francją, który miał być gwarantem realizacji narodowych interesów RP i utrzymania przez nią silnej pozycji w Europie (Czarnecki, Skalski 2018, s. 58).

Od początku odrodzenia państwa polskiego toczono także zacięte dyskusje dotyczące konstrukcji nowo tworzonego bytu narodowego. Odrębne pomysły na sformułowanie kształtu kraju mieli czołowi politycy II RP Józef Piłsudski i Roman Dmowski. Według Dmowskiego trwałą jedność państwa miała gwarantować koncepcja inkorporacyjna polegająca na włączeniu do Polski terenów na Wschodzie oraz Litwy. Piłsudski uważał zaś, że lepszym posunięciem będzie realizacja koncepcji federacyjnej polegającej na powstaniu na Wschodzie niepodległych państw, będących częścią Międzymorza – sojuszu państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Spór dotyczył również kwestii ustrojowych RP (Kamiński, Zacharias, 1998, s. 289). Początkowo nowe państwo miało być demokracją parlamentarną, co zostało potwierdzone uchwaleniem konstytucji marcowej, która dawała największą władzę Sejmowi. Jednak po zamachu majowym w 1926 r, dokonanym przez Piłsudskiego i jego zwolenników zwiększono kompetencje prezydenta. W 1935 roku uchwalono konstytucję kwietniową, która wprowadziła w RP system prezydencki (Czarnecki, Skalski 2018, s. 84).

Głównym punktem rozwoju gospodarczego była budowa portu w Gdyni oraz projekt Centralnego Okręgu Przemysłowego (COP), który nie został jednak w pełni zrealizowany. Ponadto powstawały fabryki przemysłowe prowadzące produkcję w branżach strategicznych dla bezpieczeństwa państwa. Trwał także proces modernizacji polskich Sił Zbrojnych, który również nie zrealizowano do końca i nie skorzystano ze wszystkich możliwości innowacji sprzętu wojskowego. Krótki czas istnienia II RP, przerwany przez wybuch II wojny światowej spowodowany atakiem Niemiec na Polskę nie pozwolił na dokończenie lub realizację wszystkich planowanych inwestycji gospodarczych i strategicznych. Mimo tego krótkiego czasu niektóre plany udało się jednak zrealizować (Waingertner, Wolska-Pabian 2020, s.87).

Koncepcja strategiczna II RP nie została zatem w całości sformułowana. Bezpieczeństwo oparto na sojuszu z Francją i polityce równowagi wobec Niemiec i ZSRR. Szansą była realizacja inwestycji strategicznych, jednak nie wszystko udało się dokończyć. Spór wokół ustroju i o władzę polityczną przeszkodził w zbudowaniu jednej, spójnej wizji państwa polskiego. W rezultacie, w momencie wybuchu wojny w 1939 roku wszystkie plany i koncepcje okazały się nieistotne w obliczu silnej przewagi militarnej Niemiec. Trzeba pamiętać również, że II RP istniała dość krótko, co uniemożliwiło w oczywisty sposób budowę silnego państwa, które byłoby w stanie utrzymać się w mocno niekorzystnym dla siebie środowisku bezpieczeństwa (Czarnecki, Skalski 2018, s. 59).

Po 1945 roku gdy po II wojnie światowej powstała Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL) proces formułowania narodowej koncepcji strategicznej zależał w dużej mierze od woli Związku Radzieckiego, w którego strefie wpływów politycznych znalazło się polskie państwo. Polska była w grupie krajów tzw. Bloku Wschodniego, a więc sojuszu państw Europy Środkowo-Wschodniej ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR). Wszelkie pomysły na rozwój państwa i jego pozycję w Europie zależały więc od koncepcji Związku Radzieckiego (Kajetanowicz 2011, s. 240).

PRL ściśle zawiązało współpracę militarną i gospodarczą z krajami Bloku Wschodniego kierowanymi przez ZSRR. Polska została członkiem Układu Warszawskiego oraz Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) organizacjami militarnymi i gospodarczymi powołanymi przez Związek Radziecki do utrwalenia sojuszu z państwami Europy Środkowo-Wschodniej. W praktyce oznaczało to, że PRL przyjęło doktrynę wojenną i ekonomiczną ZSRR. Głównymi przeciwnikami Bloku Wschodniego były państwa Europy Zachodniej, w tym Niemcy Zachodnie

(RFN), a przede wszystkim Stany Zjednoczone (USA) jako największy konkurent Związku Radzieckiego w globalnej rywalizacji mocarstw (Poksiński 1987, s.197). Doktryna ZSRR zakładała bliskie powiązanie państw Bloku Wschodniego ze Związkiem Radzieckim oraz wspólne podejmowanie działań na rzecz utrzymywania i rozszerzenia socjalistycznego zgrupowania krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Państwa te miały także wspierać ZSRR w dalszej ekspansji terytorialnej i rozszerzaniu ideologii socjalistycznej na kolejne kraje europejskie. W przypadku wybuchu konfliktu zbrojnego z Zachodem Blok Wschodni, w tym PRL były zobowiązane do wzięcia udziału w wojnie po stronie ZSRR i jego bezwarunkowym wsparciu (Osmańczyk 1986, s. 547).

W 1961 roku PRL opracował swoją pierwszą oficjalną doktrynę wojenną. Zespół oficerów Ludowego Wojska Polskiego (LWP) pod kierunkiem ministra obrony narodowego, marszałka Mariana Spychalskiego sporządził dokument o nazwie *Podstawowe założenia ludowej obronności*. Miał on za zadanie uporządkowanie założeń militarnych PRL, będących w istocie realizacją wytycznych Układu Warszawskiego. W oparciu o ustalenia nowej doktryny, w 1962 roku przygotowano *Plan operacyjny obrony terytorialnej kraju* zawierający dokładniejsze opracowanie koncepcji militarnej LWP oraz rozmieszczenie wojsk w przypadku wybuchu wojny z Zachodem. Na podstawie tych dokumentów stworzono koncepcję strategiczną PRL (Kajetanowicz 2011, s. 241).

W 1973 roku zaktualizowano obowiązującą doktrynę. Powstał nowy dokument strategiczny o nazwie *Węzłowe założenia obronne PRL*. Nie zmieniono w nim w sposób znaczący koncepcji PRL, strategia z 1962 roku była nadal obowiązująca. Jednak bardziej szczegółowo opisano kwestię dotyczące ewentualnych możliwości konfliktu zbrojnego Bloku Wschodniego z Zachodem. Zakładano działania zbrojne prowadzone przez polskie wojsko przeciwko armii RFN oraz możliwy konflikt z użyciem broni jądrowej pomiędzy ZSRR i Stanami Zjednoczonymi. W 1978 roku dokonano aktualizacji doktryny. Oprócz kontynuacji dotychczasowej linii przewidywano wzrost ryzyka wybuchu wojny ze strony Zachodu, który jak oceniano w zaktualizowanym opracowaniu strategii mimo podpisania w 1975 roku Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE) w Helsinkach wciąż może stanowić największe potencjalne zagrożenie dla państw Bloku Wschodniego, w tym także dla PRL. (Hermann 2004, s. 91).

Kolejna wersja doktryny PRL powstała w 1985 roku. Jako największe zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa przedstawiono państwa Zachodu, które sprzeciwiały się sytuacji politycznej panującej w Polsce i jednoznacznie potępiły stan wojenny wprowadzony przez władzę ludową. Spośród krajów zachodnich jako najbardziej niebezpieczny wyróżniono Stany Zjednoczone, których prezydentem był wówczas Ronald Reagan. Prowadził on zdecydowaną politykę wobec ZSRR i Bloku Wschodniego. Wskazywano, że w kontekście tej polityki możliwe jest ryzyko wybuchu konfliktu jądrowego lub pełnoskalowej wojny pomiędzy państwami

Układu Warszawskiego pod przywództwem ZSRR, a Zachodem zgrupowanym w ramach militarnego Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO) kierowanego przez USA (Kajetanowicz 2011, s. 244).

Kolejna strategia PRL już nie powstała. W 1989 roku po wyborach czerwcowych i powstaniu rządu pod przewodnictwem premiera Tadeusza Mazowieckiego rozpoczęła się transformacja ustrojowa i przemiana Polski ludowej w III RP. Stało się jasne, że wszystkie dotychczasowe strategie tworzone w poprzednim systemie zostaną poważnie zmodyfikowane lub całkowicie zmienione (Koziej 2012, s. 20).

Ocena aktualnego stanu wiedzy

W większości publikacji oraz opracowań naukowych autorzy wskazują na kluczowe aspekty wszystkich koncepcji strategicznych Polski, jakim jest oparcie bezpieczeństwa narodowego wokół współpracy w ramach NATO i UE. Wejście do struktur zachodnich stało się gwarancją rozwoju państwa i zapewnienia bezpieczeństwa (Gerwel 2025, s. 417).

Najbardziej kompleksowe opracowanie polskich koncepcji strategicznych po 1989 roku zaprezentowali gen. Stanisław Koziej i Adam Brzozowski w 2015 roku. Ich praca objęła wszystkie strategie bezpieczeństwa narodowego RP oraz dokumenty strategiczne państwa do 2014 roku. Wskazali oni, iż wspólnym mianownikiem wszystkich koncepcji był rozwój bezpieczeństwa narodowego w oparciu o aktywność w UE i NATO oraz budowa systemu bezpieczeństwa państwa, który zapewniłby skuteczne funkcjonowanie struktur publicznych w czasie kryzysu lub wojny (Koziej, Brzozowski 2015, s.39). Ponadto gen. Koziej w swoich publikacjach krytycznie odnosił się do najnowszych dokumentów strategicznych, w tym Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020 wskazując na ich niedostateczność w omówieniu i analizie środowiska bezpieczeństwa państwa. W jego opinii ostatnie dokumenty strategiczne pomijają istotne kwestie związane z bezpieczeństwem narodowym Polski (Koziej 2020, s. 3).

Odmienne stanowisko prezentuje część ekspertów tj. Tomasz Szatkowski, były wiceminister obrony narodowej czy prof. Przemysław Żurawski vel Grajewski. Uważają oni, że koncepcje strategiczne Polski powinny jeszcze bardziej koncentrować się na formułowaniu interesów narodowych państwa i kluczowych działań organów władzy publicznej w ich obszarze. Ukazują także, że bezpieczeństwo narodowe powinno być oparte nie tylko o aktywność Polski w ramach NATO i UE, ale także o wielowymiarowy sojusz ze Stanami Zjednoczonymi (Gerwel 2025, s. 416).

Wśród bieżących publikacji w części z nich można dostrzec zupełnie odmienną koncepcję bezpieczeństwa narodowego Polski. Część autorów m.in. prof. Leszek Sykułski postuluje zmiany dotyczące kierunków polityki strategicznej państwa.

W ich opinii opieranie bezpieczeństwa i rozwoju kraju o sojusze ze światem Zachodu tj. NATO i UE jest niewystarczające. Zdaniem tych autorów należałoby podjąć współpracę strategiczną nie tylko z USA, ale i z Rosją i Chinami prowadząc w ten sposób politykę wielowektorową, czyli opartą o różne sojusze polityczne (Sykulisz 2022, s. 30).

W większości literatury dotyczącej koncepcji strategicznych bezpieczeństwa narodowego Polski dominuje jednak pogląd wielowymiarowej współpracy politycznej w ramach struktur zachodnich. Różnice dotyczą postrzegania większej wagi i istoty sojuszu z UE od sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi. W opinii W. Gerwela, doradcy prezydenta RP Andrzeja Dudy (2015-2025) współpraca Polski z USA powinna mieć charakter strategiczny oraz wielowymiarowy. Duża część ekspertów stoi jednak na stanowisku, iż relacje RP z UE jak i ze Stanami mają podobną wartość dla interesów narodowych państwa i nie można ich zdaniem nadawać wagi sojuszowi z USA nadrzędnej pozycji w koncepcji strategicznej Polski (Gerwel 2025, s. 416).

Metodyka badań

Celem niniejszego artykułu jest omówienie oraz analiza koncepcji strategicznych, które są realizowane przez organy władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Głównym problemem badawczym przedstawionym w artykule jest próba odpowiedzi na pytanie: jakie są koncepcje strategiczne bezpieczeństwa narodowego Polski? Hipoteza badawcza przedstawiona w artykule stanowi, iż dobrze sformułowana koncepcja dla bezpieczeństwa Polski powinna zawierać wszelkie możliwe obszary strategiczne dla państwa oraz opierać się na wielowymiarowości w podejmowanych aktywnościach na arenie stosunków międzynarodowych, jak również w sprawach wewnętrznych.

Złożoność rozpatrywanych w artykule problemów wymagała zastosowania wielu metod badawczych takich jak analiza. Jest to metoda badawcza służąca rozłożeniu na wiele czynników badanego zjawiska, aby można było w sposób całościowy jego istotę oraz ustalić wynikające z niego problemy naukowe (Apanowicz 2003, s. 26). Na tej zasadzie w artykule dokonano analizy koncepcji strategicznych RP przedstawionych w we wszystkich wydanych dotychczas Strategii Bezpieczeństwa Narodowego oraz istotnych dokumentów strategicznych regulujących kwestie doktryny obronności i rozwoju Polski. Dokonano także analizy na podstawie literatury oraz artykułów naukowych w których dokładnie omówiono oraz podjęto ocenę przedstawionych oficjalnych koncepcji bezpieczeństwa państwa i kierunków polityki strategicznej RP.

Tak szczegółowa analiza miała na celu ujęcie wszelkich zagadnień i problemów związanych z formułowaniem koncepcji strategicznej Polski po 1989 roku oraz ukazanie wpływu zmian w poszczególnych latach na dalszy kierunek rozwoju i zapewnienia bezpieczeństwa państwa. W konsekwencji na podstawie tej analizy dokonano porównania przedstawianych w dyskusji naukowej oraz w oficjalnych dokumentach

strategicznych koncepcji dotyczących strategii bezpieczeństwa narodowego Polski. Porównanie to metoda badawcza mająca w założeniach prowadzić do wykrycia cech podobieństwa i odmienności badanego zjawiska poprzez dokonanie odniesienia go do innych zjawisk i procesów podobnego rodzaju, powiązanych z przedmiotem prowadzonych badań (Apanowicz 2005, s. 30).

Na podstawie porównania koncepcji bezpieczeństwa oraz wizji ekspertów i autorów w dziedzinie strategii państwa dokonano syntezy całości zagadnień dotyczących kierunków działań strategicznych na rzecz bezpieczeństwa narodowego Polski. W oparciu o to sformułowano wnioski dotyczące aktualnej koncepcji strategicznej RP oraz dominujących wśród klasy politycznej i ekspertów wizji bezpieczeństwa państwa. Synteza jest to metoda badawcza stwierdzająca pewną regularność postępu prowadzonych badań i ustanawiająca pewne ogólne formuły badanego zjawiska, które pozwalają na skonkretyzowanie rezultatów przedmiotu badań naukowych (Leibniz 2010, s. 169).

Zaś wnioskowanie jest to metoda badawcza będącą procesem myślowym polegającym na przyjmowaniu jako podstawę rozumowania pewne zdanie lub kilka zdań jako prawdziwe i za tym pośrednictwem dochodzi do sformułowania przeświadczenia o prawdziwości innego, nowego zdania. Do metod wnioskowania zaliczają się analogia i definiowanie, za pomocą których formułowane są wnioski i rekomendacje dla zjawiska, które poddano badaniom naukowym (Stochaj, Roman, 2013, s. 191).

Zastosowanie powyższych metod badawczych doprowadziło do zdefiniowania koncepcji strategicznej bezpieczeństwa narodowego Polski. Czynności badawcze realizowano zgodnie z procedurą diagnostyczną. Pozwoliło to na określenie aktualnej wizji bezpieczeństwa państwa oraz uwarunkowań dotyczących kolejnych potencjalnych kierunków strategicznych podejmowanych przez organy władzy publicznej w RP.

Koncepcje strategiczne Rzeczypospolitej Polskiej

21 lutego 1990 roku Komitet Obrony Kraju pod przewodnictwem prezydenta PRL generała Wojciecha Jaruzelskiego uchwalił nową doktrynę obronną RP. Gwarantem bezpieczeństwa Polski miała być jej obecność w strukturach Układu Warszawskiego, choć nie wykluczono, że dynamika sytuacji międzynarodowej w tym zmieniającej się politycznej rzeczywistości w ZSRR i krajach Bloku Wschodniego może zmienić ten stan rzeczy. Za największe zagrożenie uznano potencjalny konflikt zbrojny pomiędzy NATO, a Układem Warszawskim. Stwierdzono także, że Polska będzie wstrzymywać się od wszelkich działaniach militarnych, również tych podejmowanych w ramach Układu. Użyje siły wyłącznie w celach obronnych. W doktrynie podkreślono konieczność zwiększania potencjału Sił Zbrojnych RP,

systemu obrony państwa, obrony cywilnej oraz dążenie do rozwoju gospodarczego państwa (Uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 roku w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej).

Doktryna obronna RP była dokumentem wybitnie przejściowym. W zmieniającej się rzeczywistości bardzo szybko straciła na znaczeniu i aktualności (Kajetanowicz 2011, s. 245). W opinii generała Stanisława Kozieja, szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) w latach 2010-2015 był to ważny dokument, gdyż sformułowano w nim po raz pierwszy strategię bezpieczeństwa III RP oraz przyjęto generalne kierunki polityki obronnej państwa (Koziej 2012, s.21). Z kolei zdaniem Jana Parysa, ministra obrony narodowej RP w latach 1991-1992 założenia przyjęte w dokumencie były niezwykle pasywne, ponieważ nie obejmowały okoliczności związanych z zachodzącymi zmianami politycznymi w Europie Środkowo-Wschodniej oraz nie przedstawiały żadnej nowej wizji bezpieczeństwa państwa (Kaźmierski, Świetlicki, Włodarski 1996, s. 62). Nie ulega jednak wątpliwości, że w nowej sytuacji politycznej i międzynarodowej dokument strategiczny musiał powstać, choć niemal od razu stało się pewne, że należy go szybko zmienić i zaktualizować (Kajetanowicz 2011, s. 245).

W listopadzie 1992 roku BBN przedstawił dwa nowe dokumenty strategiczne dotyczące obronności i bezpieczeństwa państwa: *Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa* oraz *Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej*. Pierwszy dokument zawierał kluczowe cele strategiczne do zrealizowania przez RP. Zaliczono do nich integrację ze strukturami Zachodu (przystąpienie do NATO i Unii Europejskiej - UE), rozwijanie współpracy regionalnej z państwami Europy Środkowo-Wschodniej m.in. w ramach Grupy Wyszehradzkiej (sojusz Polski, Węgier i Czechosłowacji, później Czech i Słowacji) oraz z Białorusią, Ukrainą i państwami bałtyckimi, a także rozwój systemu obrony narodowej RP i systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa (Koziej 2012, s. 22).

W drugim z dokumentów omówiono środowisko bezpieczeństwa Polski. Za niezbędne dla realizacji interesów narodowych uznano obecność Polski w strukturach międzynarodowych tj. Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), NATO i UE oraz regionalnych (Grupa Wyszehradzka) (Kajetanowicz 2011, s. 245). Dopuszczano także aktywność w ramach innych sojuszy. Ówczesny prezydent RP Lech Wałęsa rozważał również zrealizowanie koncepcji NATO-bis i EWG-bis polegającej na utworzeniu wspólnej struktury wojskowej oraz gospodarczej przez państwa Europy Środkowo-Wschodniej będących w przeszłości członkami Układu Warszawskiego i Bloku Wschodniego (Kaźmierski, Świetlicki, Włodarski 1996, s.62). Ponadto do nadrzędnych interesów RP zaliczono podejmowanie działań na rzecz budowy systemu bezpieczeństwa narodowego, w tym przed wszystkim modernizację i rozwój Sił Zbrojnych RP, utrzymywanie obrony cywilnej oraz sformułowanie elementów ustrojowych nowego państwa na podstawie Małej Konstytucji uchwalonej w 1992 roku (Koziej 2012, s. 22).

W opinii większości ekspertów dokumenty strategiczne z 1992 roku były zdecydowanie lepiej sformułowane niż poprzednia doktryna obronna. Przede wszystkim udało się zrealizować zasadnicze cele, jakimi były przystąpienie Polski do NATO (1999 roku) i zgłoszenie akcesu do członkostwa w UE. Nastąpił również rozwój współpracy regionalnej poprzez aktywność w ramach Grupy Wyszehradzkiej. Sformułowano także Konstytucję RP (1997 roku), nie udało się jednak wypracować jednej, spójnej wizji budowy systemu bezpieczeństwa państwa (Kajetanowicz 2011, s.245). W opinii Janusza Onyszkiewicza, ministra obrony narodowej w latach 1992-1993 oraz w 1997-2000 dokumenty strategiczne przyjęte w 1992 roku stanowiły główny punkt odniesienia dla kierunków rozwoju Sił Zbrojnych RP oraz budowy elementów systemu obronnego państwa (Wystąpienie sejmowe ministra obrony Janusza Onyszkiewicza z 15 grudnia 1999 roku, informacja dotycząca założeń polityki obronnej Rzeczypospolitej Polskiej). Z kolei Romuald Szeremietiew zwracał uwagę, że założenia dotyczące budowy obronności oraz systemu bezpieczeństwa narodowego spisane w dokumentach zostały sformułowane jedynie teoretycznie. W jego opinii bowiem, były one zbyt ogólne, aby obrać jednoznaczny kierunek rozwoju armii i systemu obronnego państwa. Zabrakło sporządzenia bardziej szczegółowych planów strategicznych, co w konsekwencji przyczyniło się do niemożności powstania systemu bezpieczeństwa państwa (Szeremietiew 2000, s.100).

Kolejnym dokumentem strategicznym RP była *Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej* uchwalona w 2000 roku. Do najważniejszych celów strategicznych dla Polski zaliczono osiągnięcie zdolności do samodzielnej obrony państwa, reagowania kryzysowego, integrację struktur wojskowych ze strukturami NATO, przystąpienie do UE. Dokonano także próby sformułowania systemu bezpieczeństwa narodowego państwa. W strategii opisano system obronności RP składający się z podsystemu kierowania obronnością, w którym ośrodkiem decyzyjnym są Prezydent RP, Rada Ministrów, minister obrony narodowej, a w czasie wojny Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych RP mianowany przez Prezydenta RP na wniosek Prezesa Rady Ministrów zbudowanego wokół ogniw militarnych (Siły Zbrojne RP) i pozamilitarnych (informacyjnych, gospodarczych i ochronnych) (*Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej* 2000).

W opinii generała Leona Komornickiego, byłego zastępcy Szefa Sztabu Generalnego RP w strategii skupiono się głównie na budowie systemu obronności w oparciu o koncepcję NATO, pomijając nieco kwestie polskich celów i interesów narodowych. Zdaniem generała należało wówczas przyjąć dokument zintegrowany łączący krajową strategię ze strategiami Sojuszu (Komornicki 2016, s.10). Zdaniem pułkownika Adama Brzozowskiego, wieloletniego eksperta BBN autorzy strategii z 2000 roku zaprezentowali szerokie podejście do środowiska bezpieczeństwa RP i przedstawili relatywnie dużo zagrożeń oraz wyzwań jednak dokument objął jedynie politykę zagraniczną i obronność (Koziej, Brzozowski 2015, s.24).

W 2003 roku przyjęto *Strategię Bezpieczeństwa Narodowego RP*, dokument bardziej kompleksowy niż *Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej* z 2000 roku. Strategia obejmowała wszystkie najważniejsze kwestie związane ze środowiskiem bezpieczeństwa państwa. Do najważniejszych celów strategicznych zaliczono aktywność w ramach NATO, wejście Polski do UE, zwalczanie terroryzmu, budowanie systemu bezpieczeństwa narodowego na wielu płaszczyznach, osiągnięcie zdolności do samodzielnej obrony państwa, rozwój bezpieczeństwa wewnętrznego. Przy sporządzaniu strategii starano się zintegrować jej zapisy z najnowszymi strategiami NATO i UE oraz zawrzeć aktualne wówczas wyzwania i zagrożenia jakie niósł ze sobą terroryzm islamski (Zamachy 11 września 2001 roku) i konkretne zadania z tym związane wykonywane przez Siły Zbrojne RP w ramach misji stabilizacyjnej w Iraku (*Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP* 2003).

W ocenie większości ekspertów sformułowanie strategii z 2003 roku było dobrym krokiem w zakresie projektowania bezpieczeństwa narodowego. Napisanie dokumentu pozwoliło na wskazanie najnowszych kwestii i problemów związanych ze środowiskiem bezpieczeństwa Polski (Sobczak 2020, s.15). Jednak jak ukazali gen. Stanisław Koziej, były szef BBN oraz płk Adam Brzozowski strategia z 2003 roku była dokumentem potrzebnym, spełniającym oczekiwania związane z nową sytuacją jaka wystąpiła wówczas po zamachach z 11 września 2001 roku, ale nie była doskonała. Wszelkie zagadnienia ujęte w strategii opisywały lub rozwijały aktualne w tamtym czasie kwestie związane z terroryzmem. W ten sposób zawężono nieco obszar opisywanego środowiska bezpieczeństwa państwa (Koziej, Brzozowski 2015, s. 34).

Kolejnym dokumentem strategicznym była *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP* z 2007 roku. Zastąpiła ona poprzednią strategię z roku 2003. Jako główne cele strategiczne określono aktywność w ramach NATO i UE, wielowymiarową współpracę z krajami Europy Środkowo-Wschodniej i bałtyckimi, wsparcie dla przystąpienia do Sojuszu i Unii Ukrainy i Gruzji, a także współpracę z tymi państwami, działania dla zapewnienia bezpieczeństwa militarnego i bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, rozwój ekonomiczny i społeczny kraju. W Strategii pojawiła się również koncepcja systemu bezpieczeństwa narodowego składającego się z podsystemu kierowania (Prezydent RP, Rada Ministrów, Parlament) i podsystemów wykonawczych (sprawy zagraniczne, obrona narodowa, służby specjalne, administracja publiczna i sprawy wewnętrzne, informatyzacja i telekomunikacja, sprawiedliwość, gospodarka, gospodarka morska, budżet i finanse publiczne, Skarb Państwa, transport, budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa, rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne, rozwój regionalny, praca, zabezpieczenie społeczne i sprawy rodziny, zdrowie, nauka i szkolnictwo wyższe, oświata i wychowanie, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, środowisko, terenowe organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego) (*Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP* 2007).

Zdaniem wielu ekspertów m.in. prof. Przemysława Żurawskiego vel Grajewskiego oraz prof. Jacka Reginii-Zacharskiego strategia z 2007 roku była nowoczesnie

zrealizowanym dokumentem (Sobczak 2020, s.15). Przede wszystkim zaprojektowano ją pod kątem zintegrowania koncepcji strategicznych RP ze strategiami NATO i UE oraz po raz pierwszy wskazano nie tylko interesy narodowe i cele strategiczne, ale także szanse dla bezpieczeństwa Polski. W opinii gen. Kozieja strategii brakuje ogólnej myśli koncepcyjnej oraz właściwej konstrukcji systemu bezpieczeństwa narodowego, który składa się wyłącznie z rozpisania zadań wykonywanych przez organy władzy publicznej (Koziej, Brzozowski 2015, s. 19). Nie ulega jednak wątpliwości, że dokument strategiczny z 2007 roku był innowacyjny i otworzył nowy etap dyskusji dotyczącej tworzenia koncepcji strategicznej w Polsce (Sobczak 2020, s. 15).

Następnym dokumentem strategicznym była Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014. Została sporządzona w sposób bardzo kompleksowy. Przyczynkiem do jej wydania była publikacja przez BBN Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP w 2013 roku, w której zawarto całościowy obraz środowiska bezpieczeństwa państwa oraz określono wyzwania, zagrożenia, ryzyka i szanse dla Polski (Koziej, Brzozowski 2015, s. 39). W Strategii z 2014 roku uporządkowano treści umieszczone w Białej Księdze tworząc na ich podstawie nową doktrynę strategiczną państwa. Jako najważniejsze cele strategiczne Polski wskazano aktywność w ramach NATO i UE, współpracę regionalną (Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski, Partnerstwo Wschodnie), aktywne uczestnictwo w ONZ i OBWE, budowę zintegrowanego systemu obrony państwa, zapewnienie bezpieczeństwa państwa (budowa i rozwój systemu zarządzania kryzysowego, zwalczanie terroryzmu, ochrona granic Polski, przeciwdziałanie korupcji, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, zdrowotnego żywnościowego, demograficznego, ekologicznego), rozwój gospodarczy i społeczny kraju. Zdefiniowano również pojęcie systemu bezpieczeństwa narodowego jako sił, środków i zasobów przeznaczonych przez państwo do realizacji zadań w tym obszarze, składających się z podsystemu kierowania (Parlament, Prezydent RP, Rada Ministrów, organy władzy publicznej) i podsystemów wykonawczych (operacyjnych – obronny i ochronne oraz wsparcia – społeczne i gospodarcze) (*Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014*).

W opinii dużej części ekspertów Strategia z 2014 roku w sposób istotny wpłynęła na współczesne rozumienie środowiska bezpieczeństwa narodowego w dokumentach strategicznych państwa. Kompleksowy i złożony opis pozwolił na płynne ukazanie możliwych wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa Polski (Koziej, Brzozowski 2015, s. 39). Robert Kupiecki, były ambasador RP w Stanach Zjednoczonych oraz podsekretarz stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej wskazał, iż praca nad Strategią była niezwykle pogłębiona, gdyż najpierw w latach 2010-2012 BBN przy wsparciu organów władzy publicznej wydał Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, który przyczynił się do powstania i opublikowania w 2013 roku Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP, na bazie której utworzono dokument docelowy. Jego zdaniem również budowa Strategii ma charakter syntetyczny porządkujący wszystkie kwestie dotyczące bezpieczeństwa państwa

(Kupiecki 2015, s.36). Nie brakowało jednak sporej liczby krytycznych głosów ze strony innej części ekspertów, którzy wskazywali na to, iż Strategia została sformułowana w sposób bardzo ogólny, bez jasnego nakreślenia koncepcji strategicznej Polski. Wreszcie za kompromitujący uznano fakt, iż w kontekście aneksji Krymu przez Federację Rosyjską oraz jej ataku na Ukrainę wiosną 2014 roku dokonano radykalnej zmiany w gotowym już tekście Strategii uznając za największe zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego aktywność militarną Rosji, zastępując poprzednią wersję, w której z tym państwem RP miała budować stosunki międzynarodowe bez uwzględnienia potencjalnego zagrożenia z jego strony (Rak 2014, s. 12). Tomasz Szatkowski, podsekretarz stanu w MON w latach 2015-2019, były stały przedstawiciel RP przy NATO wskazywał na konieczność sformułowania jednoznacznej koncepcji bezpieczeństwa narodowego przede wszystkim w kwestiach militarnych oraz społeczno-gospodarczych determinujących rozwój państwa (<https://zbiam.pl/artykuly/koncepcja-obronna-rp/> dostęp: 20.12.2025).

Kolejny dokument strategiczny został opublikowany przez BBN w 2020 roku. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020 różniła się od poprzedniej Strategii z 2014 roku. Koncepcja strategiczna państwa została ujęta w sposób nieco bardziej konkretny i zwięzły niż w dokumencie, który ukazał się 6 lat wcześniej. Na początku Strategii opisano środowisko bezpieczeństwa Polski biorąc pod uwagę zagrożenie militarne ze strony Federacji Rosyjskiej, wyzwania związane z rewolucją cyfrową, koniecznością uniezależnienia się od rosyjskich surowców energetycznych, kryzysem demograficznym, systemu ochrony zdrowia w świetle wybuchu pandemii COVID-19. Za najważniejsze wartości państwa, cele strategiczne oraz interesy narodowe uznano aktywność w NATO i UE, ale także sojusz ze Stanami Zjednoczonymi oraz zapewnienie rozwoju gospodarczego, budowę zintegrowanego systemu obrony państwa. Koncepcję strategiczną państwa oparto na czterech filarach bezpieczeństwa narodowego. Pierwszy z nich to bezpieczeństwo państwa i obywateli obejmujący zarządzanie bezpieczeństwem narodowym, odporność państwa i obronę powszechną, Siły Zbrojne RP, cyberbezpieczeństwo, przestrzeń informacyjną. Filar drugi to Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego, czyli aktywność w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego i UE, a także współpraca bilateralna, regionalna i w wymiarze globalnym. Filar trzeci określono jako tożsamość i dziedzictwo narodowe, w skład którego zaklasyfikowano tożsamość narodową państwa oraz tworzenie pozytywnego wizerunku Polski. Ostatni czwarty z filarów to rozwój społeczny i gospodarczy oraz ochrona środowiska. Ujęto w nim zdrowie i ochronę rodziny, politykę migracyjną, bezpieczeństwo ekonomiczne i energetyczne, ochronę środowiska naturalnego, potencjał naukowy i technologiczny (*Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020*).

Strategia z 2020 roku została oceniona przez większość ekspertów pozytywnie. Wskazywano na konkretne sformułowanie celów strategicznych oraz interesów narodowych państwa, a także na dobre zestawienie wszystkich komponentów składających się na bezpieczeństwo narodowe Polski (<https://klubjagiellonski>.

pl/2020/06/12/nowa-strategia-bezpieczenstwa-narodowego-to-korekta-kursu/dostęp: 25.12.2025) Analitik wojskowy Piotr Orłowski wskazywał na innowacyjne zapisy Strategii oraz nowe spojrzenie na rolę Polski w regionie Europy Środkowo-Wschodniej oraz możliwości podniesienia poziomu bezpieczeństwa RP (Orłowski 2020, s.2). Dokument był jednak również krytykowany przez część ekspertów, którzy uważali, że Strategia nie obejmuje całości zagadnień związanych z bezpieczeństwem narodowym Polski oraz jej struktura nie pozwala na wyodrębnienie jakiegokolwiek koncepcji strategicznej państwa (<https://klubgiarp.pl/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-2020-analiza-krytyczna/> dostęp: 25.12.2025). Zdaniem gen. Stanisław Kozieja Strategia opublikowana w 2020 roku została napisana zbyt ogólnie oraz nie zawiera klasycznych cech jaki powinien posiadać dokument strategiczny (Koziej 2020, s. 3). Warto zauważyć, że Strategie Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020 wydają się być względem siebie konkurencyjne. Zastosowano bowiem inne podejścia w formułowaniu koncepcji strategicznej. W Strategii z 2014 roku ujęto całościowo obraz bezpieczeństwa narodowego Polski, a w dokumencie z 2020 roku stworzono na nowo założenia polityki bezpieczeństwa państwa (Sobczak 2020, s.31).

Współczesne wizje bezpieczeństwa narodowego RP

Aktualnie toczą się dyskusje nad przyjęciem nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP. W 2024 roku BBN opublikowało rekomendacje do nowego dokumentu strategicznego państwa. Podtrzymano w nich główne założenia Strategii z 2020 roku, deklarując słuszność i konieczność dalszej realizacji interesów narodowych i celów strategicznych określonych w tamtym dokumencie. Zapowiedziano także kontynuację budowy koncepcji strategicznej w oparciu o 4 filary bezpieczeństwa narodowego sformułowane w Strategii (*Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* 2025). W 2025 roku Rada Ministrów przyjęła projekt nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP. Różnił się on nieco od rekomendacji opublikowanych przez BBN rok wcześniej. Był wzorowany bardziej na Strategii z 2014 roku niż tej z 2020 roku. W projekcie wskazano, że interesy narodowe oraz cele strategiczne RP będą opierać się na 4 priorytetach: nienaruszalności terytorium, bezpieczeństwie obywateli, zrównoważonym rozwoju oraz korzystnym z punktu widzenia Polski kształcie systemu bezpieczeństwa międzynarodowego (<https://www.gov.pl/web/premier/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-rzeczypospolitej-polskiej> dostęp: 26.12.2025). BBN nie zaakceptowało projektu nowej Strategii argumentując, że nie jest ona odpowiednia w kontekście wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa, jakim jest agresywna polityka Federacji Rosyjskiej czy kryzys migracyjny, demograficzny oraz transformacja energetyczna. (Mikołajczyk 2025, s. 3).

Widać wyraźnie dwa różne podejścia do formułowania koncepcji strategicznej państwa. Pierwsze można określić jako zbliżone do wizji ze Strategii z 2014 roku.

Zwolennicy tego podejścia uważają, że Polska powinna postawić na pogłębioną integrację z UE i w ramach współpracy ekonomicznej, a także Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO) budować swój potencjał militarny, polityczny i gospodarczy. Oczywiście koncepcja ta zakłada również aktywność Polski w NATO oraz wielowymiarową współpracę z USA, a także działania na forum regionalnym (Trójkąt Weimarski, Grupa Wyszehradzka, Bukaresztańska Dziewiątka). Kluczowa dla zapewnienia bezpieczeństwa RP i stabilnego rozwoju państwa ma być jednak aktywność w UE. Istotne znaczenie w tym podejściu ma również ochrona środowiska. Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego i przeprowadzenie procesu transformacji energetycznej państwa ma zapewnić bezpieczną przyszłość dla RP (Fischer 2024, s. 18).

Drugie podejście zaprezentowane częściowo w Strategii z 2020 roku zakłada budowę potencjału narodowego w oparciu o zacieśnienie współpracy militarnej, gospodarczej i politycznej ze Stanami Zjednoczonymi. Dodatkowo istotna będzie aktywność Polski w NATO i UE, a także w wymiarze regionalnym, gdzie oprócz obowiązujących sojuszy miałyby dojść Trójmorze czyli wielowymiarowa współpraca państw Europy Środkowo-Wschodniej pod przewodnictwem Polski z USA. W oparciu o sojusz z Amerykanami i wzrost pozycji państwa w regionie RP miałyby budować swoje bezpieczeństwo militarne, ekonomiczne, energetyczne oraz we wszelkich innych obszarach strategicznych (Gerwel 2025, s. 416). Wokół tych dwóch koncepcji toczony jest spór dotyczący nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego. Pierwsze podejście zostało ujęte w przyjętym projekcie Rady Ministrów. BBN i prezydent RP Karol Nawrocki skłaniają się bardziej w stronę przyjęcia drugiej koncepcji (Mikołajczyk 2025, s. 3).

Należy także wspomnieć, że oprócz dwóch dominujących koncepcji strategicznych wokół których znaczenia w kontekście nowej strategii bezpieczeństwa narodowego toczy się intensywna dyskusja, wśród części ekspertów pojawiła się jeszcze inna wizja strategiczna (Sykulski 2022, s.30). W koncepcji tej strategia bezpieczeństwa RP powinna obejmować działania wielowektorowe. Oprócz aktywności w NATO, UE czy regionalnych sojuszach należałoby podjąć współpracę polityczną i gospodarczą z Federacją Rosyjską lub z Chinami. Według zwolenników tej wizji powinno się również dokładnie rozważyć aktywność i przynależność państwa do sojuszy międzynarodowych oraz zastanowić się nad przewartościowaniem interesów narodowych i celów strategicznych RP (<https://geopolityka.net/leszek-sykulski-strategia-realizmu-suwerennego/> dostęp: 29.12.2025). Warto jednak pamiętać, że przyjęcie tego rodzaju koncepcji mogłoby całkowicie zmienić dotychczasowe priorytety polityki bezpieczeństwa narodowego prezentowane w dokumentach strategicznych państwa, a tym samym doprowadzić do niemożności sformułowania jednej klarownej i spójnej strategii dla Polski. Część ekspertów wskazuje również na wsparcie interesów narodowych Federacji Rosyjskiej poprzez prezentowanie

koncepcji zbieżnej z rosyjską wizją strategiczną (Sokołowski 2024, *Geopolityczne początki Leszka Sykulskiego i miłe Kremlowi narracje*, dostęp: 30.12.2025).

Wnioski

Nie ulega wątpliwości, że dotychczasowe koncepcje strategiczne bezpieczeństwa narodowego Polski nakreśliły konkretną wizję drogi rozwoju i stabilności państwa. Do najważniejszych interesów narodowych RP należą:

- obecność i aktywność Polski w NATO;
- obecność i aktywność Polski w UE;
- obecność i aktywność Polski w sojuszach regionalnych (Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski, Trójmorze, Bukaresztańska Dziewiątka, Trójkąt Lubelski, Sojusz polsko-nordycko-bałtycki);
- obecność i aktywność Polski w ramach międzynarodowych organizacji (ONZ, OBWE, OECD, Rada Europy);
- wielowymiarowa współpraca strategiczna Polski ze Stanami Zjednoczonymi.

Do najważniejszych celów strategicznych RP należą:

- budowa silnego, zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego;
- zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa;
- budowa odporności państwa na wszelkie zagrożenia oraz sytuacje kryzysowe;
- osiągnięcie niezależności ekonomicznej i energetycznej państwa;
- zapewnienie stabilnego rozwoju gospodarczego i społecznego państwa.

Mimo różnic dotyczących kierunków współpracy strategicznej Polski ze Stanami Zjednoczonymi czy z UE, wizja rozwoju państwa w oparciu o struktury zachodnie i transatlantyckie jest bezsporna. Próby redefinicji tej koncepcji na razie nie znalazły uznania wśród klasy politycznej i ekspertów. W dobie trwającej wojny rosyjsko-ukraińskiej i prawdopodobnego zagrożenia agresją zbrojną ze strony Federacji Rosyjskiej większość ekspertów i polityków opowiada się za kontynuowaniem dotychczasowych koncepcji strategicznych oceniając ten kierunek za sprawdzony i podwójnie istotny dla bezpieczeństwa narodowego Polski w kontekście bieżącej sytuacji geopolitycznej.

BIBLIOGRAFIA

1. Apanowicz J., 2003, *Metodologia nauk*, Toruń, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organisty”.
2. Apanowicz J., 2005, *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej*. Prace doktorskie. Prace habilitacyjne., Warszawa, Difin.
3. Czarnecki D., Skalski D., 2018, *Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna II Rzeczypospolitej. Zarys problematyki.*, Gdańsk, Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim.

4. Fiszer J.M., 2024, Znaczenie Unii Europejskiej dla integracji i bezpieczeństwa Europy w latach 1993-2024 oraz jej perspektywy, *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej* 22/2024.
5. Gerwel W., 2025, Rozwój polsko-amerykańskiej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, *Bezpieczeństwo Narodowe* 47/2025.
6. Hermann H., 2004, Polska doktryna wojenna z 1973 roku w świetle źródeł, [w:] *Źródła w badaniach historii wojskowej*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek.
7. Kajetanowicz J., 2011, Strategie bezpieczeństwa Polski w drugiej połowie XX wieku, *Zeszyty Naukowe WSOWL* 3/2011.
8. Kamiński M., Zacharias M., 1998, *Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej Polskiej 1918-1939*, Warszawa, LTW.
9. Kamiński S., 2015, *Przegląd bezpieczeństwa narodowego w planowaniu strategicznym Polski*, Warszawa, Difin.
10. Kaźmierski M., Świetlicki B., Włodarski P., 1996, *Od współpracy do integracji: rozwój stosunków Polski z NATO*, Warszawa, Departament Bezpieczeństwa Międzynarodowego MON.
11. Knoch M., Kozłowski A.R., Piskozub A., 2009, Zmarnowana szansa wyzwolenia całego terytorium dawnej Rzeczypospolitej u schyłku I wojny światowej, *Przegląd Geopolityczny* 1/2009.
12. Komornicki L., 2016, Zdolni do samodzielnej obrony, *Rzeczpospolita* 55/2016.
13. Koziej S., 2012, Obronność Polski w warunkach samodzielności strategicznej lat 90. XX wieku, *Bezpieczeństwo Narodowe* 21/2012.
14. Koziej S., 2020, Braki Strategii Bezpieczeństwa Narodowego 2020: bez koncepcji operacyjnej i priorytetów preparacyjnych, *Pułaski Policy Paper* 4/2020.
15. Koziej S., Brzozowski A., 2015, Strategie bezpieczeństwa narodowego RP 1990-2014. Refleksja na ćwierćwiecze, w: Kupiecki R. (red.), *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwsze 25 lat*, Warszawa, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej.
16. Kupiecki R., 2015, *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 jako instrument polityki państwa. Uwarunkowania zewnętrzne i aspekty procesowe*, *Bezpieczeństwo Narodowe* 1/2015.
17. Leibniz G.W., 2010, *Metody uniwersalnej syntezy i analizy – translatorium*, *Idea* 22/2010.
18. Leszek Sykulski: *Strategia realizmu suwerennego* [online]. Dostępne pod adresem: <https://geopolityka.net/leszek-sykulski-strategia-realizmu-suwerennego/> (dostęp: 29 grudnia 2025).
19. Mikołajczyk M., 2025, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego może zostać podpisana do końca roku, wywiad z Szefem BBN prof. Sławomirem Cenckiewiczem, *Dziennik Gazeta Prawna* 215/2025.
20. Nowa Strategia Bezpieczeństwa Narodowego to korekta kursu [online]. Dostępne pod adresem: <https://klubjagiellonski.pl/2020/06/12/nowa-strategia-bezpieczenstwa-narodowego-to-korekta-kursu/> (dostęp: 25 grudnia 2025).

21. Orłowski, P., 2020, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020, Analiza KBN 10/2020.
22. Osmańczyk E., 1986, Encyklopedia ONZ i stosunków międzynarodowych, Warszawa, Wiedza Powszechna.
23. Poksiński J., 1987, Rozważania strategiczne gen. bryg. Stefana Mossora nad geopolitycznym położeniem Polski po zakończeniu II wojny światowej, *Wojskowy Przegląd Historyczny* 2/1987.
24. Polska musi obronić się sama [online]. Dostępne pod adresem: <https://zbiam.pl/artykuly/koncepcja-obronna-rp/> (dostęp: 20 grudnia 2025).
25. Rak K., 2014, Geopolityczna krótkowzroczność, *Rzeczpospolita* 301/2014.
26. Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2025.
27. Sobczak J., 2020, Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, *Cybersecurity and Law* 4/2020.
28. Sokołowski A., 2024, Geopolityczne początki Leszka Sykulskiego i miłe Kremlowi narracje [online]. Dostępne pod adresem: www.polityka.pl (dostęp: 30 grudnia 2025).
29. Stochaj J., Roman Ł., 2013, Wybrane metody teoretyczne w naukach społecznych i ich zastosowanie, *Obronność* 2/2013.
30. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego 2020 – Analiza krytyczna [online]. Dostępne pod adresem: <https://klubgiarp.pl/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-2020-analiza-krytyczna/> (dostęp: 25 grudnia 2025).
31. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2003.
32. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2007.
33. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014.
34. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020.
35. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.gov.pl/web/premier/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-rzeczypospolitej-polskiej> (dostęp: 26 grudnia 2025).
36. Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej 2000.
37. Sykulski L., 2022, Geopolityka Polski, Warszawa, Zona Zero.
38. Szeremietiew R., 2000, Strategia narodowego bezpieczeństwa, Warszawa, Bellona.
39. Topolski J., 2015, *Rzeczpospolita Obojga Narodów 1501–1795*, Poznań, Wydawnictwo Poznańskie.
40. Uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 roku w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej.
41. Waingertner P. (red.), Wolska-Pabian K., 2020, *Kultura polska jako aspekt odrodzenia i niepodległości państwa polskiego w pierwszej połowie XX wieku*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
42. Wystąpienie sejmowe ministra obrony Janusza Onyszkiewicza z 15 grudnia 1999 roku, informacja dotycząca założeń polityki obronnej Rzeczypospolitej Polskiej.